

KULTUR

Mer kultur: Recensionerna, krönikorna, kulturnyheter och debatten - mer läsning på vk.se/kultur

Kulturredaktör: Sara Meidell 090-17 60 38 E-post: kultur@vk.se

Rik roman av en motvillig berättare

LITTERATUR

Maxim Grigoriev
Europa
Bonniers

ROMAN. Namnet på författaren till romanen **Europa** gör att man förväntar sig formuleringen "i översättning av" på titelbladet. Och visst är **Maxim Grigoriev** född i Moskva 1980, men han växte upp i Stockholm och skriver på svenska. Novellsamlingen "Städer" gav löfte om något stort i vardande. Den tilldelades också Borås Tidnings debutantpris 2014. Romanen "Nu" två år senare innebar ett steg tillbaka, kan jag tycka. Trots berättarjagets resor från Berlin till Paris och Lissabon kändes texten egendomligt stillastående, i avsaknad av framåtrörelse.

Nikita i "Europa" liknar de tidigare böckernas jagpersoner. En sorts Camus-Främlingen-figur som i oktobers vindar stilla betraktar platanlövens virvlande ned i olika vattensamlingar. Också han själv virvlar genom tillvaron som offer för omständigheter, till synes utan bestämmd vilja eller medvetna val. Frånvarande i de sammanhang han befinner sig i drabbas han ofta av svår ångest. Utan orsakstydningar, bara en allmän existentiell oklarhet.

Enkelt episka först-hände-tet-som-ledde-till-det-berättelser är inget Grigoriev eftersträvar. Hans prosa är mer associativ, härledd ur iakttagelser och tankens flykt hos jaget. Med en ryckig kronologi och snabba språng flyttar sig fokus sömlöst mellan Nice i nutid, skolålderns Moskva, Paris under ungdomsåren och översättningsarbetet i Bryssel.

Ur den suveränt gestaltade texten växer ändå ett skeende fram. Nikita har i arv efter Nina

Mycket sällan befattar sig texten med normalt mänskligt liv och storartat är det hur läsintresset kan hållas vid liv genom 445 sidor av envetet intet-gestaltande.

blivit ägare till en lägenhet i Nice. Under skolåren i Moskva förespeglades Paris som ljusets stad av hans vän Oksana. En livslång dröm väcktes. Man talade även om ryska exilförfattare, om Tsvetajeva, Herzen, Chodasevitj och andra. Europa framstod som något helt annat än de simpla villkoren runt Johanneskullen i Moskva.

Fjorton år gamla vinner de båda vännerna en resa till Paris. Oksana uteblir emellertid och inför Moskva-hemresan smiter Nikita utan att egentligen veta varför. Han blir uteliggare i Paris tills Nina läter honom flytta in till sig. Hon är en särdeles excentrisk emigrant från Odessa som tycks vara runt tjugo år äldre än Nikita. Grzjebin, en än äldre herre född i Paris av exilryssar och därmed hyfsat anpassad, är Ninas enda umgänge.

Vanligtvis håller sig romaner med ett tryggt persongalleri av kärlekspar, medlemmar i familjer, jämnåriga vänner eller liknande. Från det mönstret utgör trion Nikita, Nina och Grzjebin en uppriskande avvikelse. Inte heller handlar det om brinnande passion, elak intrig eller annat psykologiskt finlir. I stället

upptas man av tankar kring och samtal om exilens villkor, särskilt författarnas.

Grzjebin föreläste förr på Sorbonne, har kontakter hos de stora franska förläggarna och vet allt om Ivan Bunin. Han är också författare. Dälig sådan, enligt Nina och Nikita. Hon ägnar sig åt översättningar av andra rangens exilförfattare utan vidare framgång med att få dem utgivna. Det är en motsägelsefull syssla eftersom hon klart inser hur usla böckerna är. Nina är ändå en passionerad människa. Men hennes hänförelse, styrd av lågande hat, gäller det stora INTET. Hon föraktar allt och alla, fransmän såväl som ryssar och varje författare. Tsvetajeva och Nabokov möjligen undantagna.

Orsaken till Ninas död och varför Nikita får ära redovisas aldrig. Han blir dock snarast handlingsförlamad av lägenhetsägandet. Mögelangreppen i badrummet ska han åtgärda men får det aldrig gjort. Däremot läser han Ninas efterlämnade svarta anteckningsböcker och smittas själv av hennes nihilistiska intet-utläggningar som också itutats honom under långa sittningar på café Wepler vid Place de Clichy. En typisk Nina-mening som varierar in absurdum: "Jag vill brinna av hat eller förgås av kärlek, men det finns inget hat, ingen kärlek. Det finns ingenting."

Mycket sällan befattar sig texten med normalt mänskligt liv och storartat är det hur läsintresset kan hållas vid liv genom 445 sidor av envetet intet-gestaltande: "Så stiger morgondagen fram ur i dag som en mindre docka ur en större. Så blir livet allt mindre med åren. Man arbetar sig ner mot den tomma kärnan."

Men storkna skulle man om det inte trots allt funnes vilopunkter som när Nina sen-

Maxim Grigoriev tar sikte mot en centraleuropeisk prosatradition i Ingeborg Bachmanns, Thomas Bernhards och W.G. Sebalds efterföljd, skriver Tommy Sundin och noterar en god träffyta. FOTO: MIGUEL RIBEIRO FERNANDES

snellt tvättar sin skyddsling i Parislägenhetens tränga sittbadkar, som Nikitas och Grzjebins vackra vallfart i stilla försöning till Ninas grav på Nices västra höjder.

Grigoriev är en motvillig berättare. Orden vill han helst innebördsbefria och tillbakablickar är förkastliga. Historia på det hela taget. Plötsligt uttrycks ilska över bokens femte kapitel som en alltför (?) episk framställning av skolåren i Moskva. Han vill skapa "ren" litteratur.

Vad nu det riktigt innebär.

Visst är "Europa" en bok man får jobba med. Men svår är den inte. Rik däremot. Jag har antecknat reflektioner som kunde fylla denna anmeldans mångdubbla omfång.

Mot en centraleuropeisk prosatradition i Ingeborg Bachmanns, Thomas Bernhards, kanske W.G. Sebalds efterföljd riktar Maxim Grigoriev sitt sikte och med romanen "Europa" visar han fram en mycket god träffbild.

TOMMY SUNDIN

Fyra norrlän i gemensam satsning på konstinköp

KONST. En gemensam satsning på konstinköp ska stötta konstnärerna i Jämtland-Härjedalen, Västermorrland, Västerbotten och Norrbotten.

Bildkonstnärerna är en av de yrkesgrupper som drabbats hårt av coronapandemin - därför gör nu de fyra nordligaste regionerna en gemensam satsning för att stötta de verksamma konstnärerna genom inköp av verk.

Ett belopp på totalt 850 000 kronor har avsatts för inköp av konstverk som ska placeras i offentliga värdmiljöer i de fyra regionerna. Genom en och samma ansökan kan konstnärer bosatta i de fyra norrlänen bli inköpta av alla regioner.

– Det här är ett helt nytt sätt att samarbeta över länsgränserna för oss konsthandläggare. Vi gör det för att stötta konstnärerna direkt och indirekt. Det

gör att deras verk kan upplevas av fler, säger Jennie Stensson, konsthandläggare på Region Västerbotten i ett pressmeddelande.

– Vi ser att en del av konstinköpen görs i södra Sverige, därför är det viktigt att vi också vänder blicken norrut och sprider inköpen över de norra regionerna, berättar Carina Kågström, konsthandläggare i Västermorr-

land och en av initiativtagarna till projektet.

Sökande ska vara yrkesverksamma konstnärer inom bild och form och bosatta i något av de ovanstående fyra länen. Sista ansökningsdag är 31 mars 2021 och verken som köps in kan ha ett pris på upp till 30 000 kronor.

Bild från Region Västerbottens konstarkiv. FOTO: PER LANDFORS

SARA MEIDELL